

Оніщик Юрій Віталійович,
*доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри приватного та публічного права,
Київський національний університет технологій та дизайну (м. Київ)*

Михайлик Владислав Григорович,
*здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
Київський національний університет технологій та дизайну (м. Київ)*

ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ВИРІШЕННЯ СОЦІАЛЬНО- ЕКОНОМІЧНИХ ТА СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ПРОБЛЕМ СУБ'ЄКТІВ ПРАВА В ПІСЛЯВОЄННІЙ УКРАЇНІ

Післявоєнний період в історії будь-якої держави є часом великих викликів та можливостей. Україна, переживши збройний конфлікт, стикається з численними соціально-економічними та суспільно-політичними проблемами, які потребують комплексного підходу та ефективних правових механізмів для їх вирішення. У післявоєнний час на перший план виходить необхідність відновлення економіки, забезпечення соціальної стабільності, зміцнення політичних інститутів та встановлення миру і злагоди у суспільстві. Застосування адекватних правових інструментів є необхідною умовою для подолання цих викликів та побудови міцного фундаменту для майбутнього розвитку країни.

Ця доповідь зосереджує увагу на аналізі правових механізмів, які можуть бути використані для вирішення соціально-економічних та суспільно-політичних проблем суб'єктів права в післявоєнній Україні. Розглядаються питання соціального захисту, відновлення економічної інфраструктури, реформування судової та правоохоронної систем, а також роль міжнародного права у післявоєнному відновленні.

У післявоєнній Україні постає ціла низка соціально-економічних проблем, які вимагають негайного розв'язання. Зокрема, війна призвела до

значних руйнувань інфраструктури, що впливає на життєздатність економіки та добробут населення. Багато підприємств були знищені або зазнали серйозних пошкоджень, що ускладнює економічне відновлення і спричиняє високий рівень безробіття. Особливо гостро ці проблеми відчувають ветерани війни, переселенці та інші соціально уразливі групи, які потребують додаткового соціального захисту та підтримки.

Суспільно-політична ситуація також є складною і потребує особливої уваги. Україна стикається з проблемами поляризації суспільства, недовіри до державних інститутів, а також необхідністю реінтеграції тимчасово окупованих територій. Важливими є питання забезпечення політичної стабільності та проведення реформ, спрямованих на подолання корупції та зміцнення демократичних інститутів. Усе це створює серйозні виклики для правової системи, яка має забезпечити справедливість та правопорядок у суспільстві.

Одним з найважливіших завдань післявоєнної України є захист соціально-економічних прав громадян, особливо тих, хто постраждав від війни. Правові механізми мають забезпечити ефективний соціальний захист і підтримку для ветеранів, переселенців, сімей, які втратили своїх годувальників, та інших уразливих груп. Це включає надання соціального житла, доступ до якісної медичної допомоги, освітніх послуг та пенсійного забезпечення.

Законодавча реформа у сфері праці та зайнятості також є важливим елементом соціально-економічного відновлення. Необхідно створити умови для стимулювання економічного зростання, залучення інвестицій та створення нових робочих місць. Важливим аспектом є забезпечення прав працівників у нових умовах, включаючи справедливу оплату праці, безпечні умови праці та соціальний захист.

Відновлення інфраструктури потребує комплексного підходу та правового забезпечення. Необхідно розробити прозорі тендерні процедури для залучення інвесторів, забезпечити ефективне використання державних

коштів та захистити інтереси всіх учасників процесу відбудови. Це також передбачає надання преференцій для проектів, спрямованих на відновлення зруйнованих об'єктів та створення нових інфраструктурних потужностей.

Судова система є ключовим елементом у забезпеченні справедливості та правопорядку в післявоєнній Україні. Необхідно забезпечити незалежність судової системи та її здатність ефективно розглядати справи, пов'язані з порушеннями прав людини під час конфлікту, а також інші внутрішні спори. Важливим завданням є реформа судової системи, яка б включала підвищення професійного рівня суддів, забезпечення їхньої незалежності та підзвітності перед суспільством.

Реформа правоохоронних органів також має важливе значення для стабілізації суспільно-політичної ситуації у післявоєнний період. Необхідно забезпечити прозорість діяльності правоохоронних органів, підвищити рівень їхньої професійної підготовки та забезпечити ефективний захист прав громадян. Це включає реформування поліції, прокуратури та інших правоохоронних органів, а також створення нових механізмів громадського контролю за їхньою діяльністю.

Особливої уваги потребують механізми національного примирення та реінтеграції тимчасово окупованих територій. Програми національного примирення мають бути підтримані на законодавчому рівні та включати діалог між різними частинами суспільства, амністії для осіб, які не скоїли тяжких злочинів, а також компенсаційні механізми для жертв конфлікту. Реінтеграція територій, що були тимчасово окуповані, має відбуватися на основі принципів верховенства права та забезпечення рівноправності всіх громадян.

Реформування політичної системи є ще одним важливим елементом суспільно-політичного відновлення. Необхідно забезпечити проведення виборчих реформ, які б гарантували рівне представництво усіх регіонів та соціальних груп, а також посилити механізми підзвітності владних інститутів. Це також включає боротьбу з корупцією, підвищення прозорості у

прийнятті політичних рішень та залучення громадськості до процесу управління державою.

Україна не зможе самотійно впоратися з усіма викликами, які постали перед нею у післявоєнний період. Тому міжнародне право та співпраця з іншими державами і міжнародними організаціями відіграють важливу роль у процесі відновлення країни. Україна повинна активно співпрацювати з міжнародними організаціями, такими як Організація Об'єднаних Націй, Європейський Союз, Рада Європи та інші, для забезпечення прав людини, надання гуманітарної допомоги та відновлення зруйнованої інфраструктури.

Залучення міжнародних фінансових інституцій, таких як Міжнародний валютний фонд, Світовий банк та Європейський банк реконструкції та розвитку, є необхідним для фінансування проектів відбудови та стабілізації економіки. Однак важливо, щоб ці кошти використовувалися прозоро та ефективно, а умови їх отримання відповідали національним інтересам України.

Інтеграція України до міжнародної спільноти також потребує адаптації національного законодавства до міжнародних стандартів, зокрема до норм Європейського Союзу та інших міжнародних організацій. Це включає гармонізацію законодавства у сфері захисту прав людини, економічного розвитку, захисту довкілля та інших важливих сфер.

Правові механізми є ключовим інструментом у вирішенні соціально-економічних та суспільно-політичних проблем в післявоєнній Україні. Ефективне застосування цих механізмів дозволить забезпечити стабільність, економічне зростання та демократичний розвиток країни. Важливу роль відіграє комплексний підхід, що поєднує внутрішні реформи з активною міжнародною співпрацею.

Розвиток правової системи в післявоєнній Україні має базуватися на принципах верховенства права, захисту прав людини та соціальної справедливості. Для досягнення цих цілей необхідно забезпечити незалежність судової системи, реформувати правоохоронні органи,

впровадити програми національного примирення та реінтеграції тимчасово окупованих територій, а також здійснити політичні реформи, які забезпечать підзвітність та прозорість владних інститутів.

Міжнародна співпраця є важливим фактором у післявоєнному відновленні України. Залучення ресурсів міжнародних організацій, адаптація національного законодавства до міжнародних стандартів та інтеграція до світової спільноти сприятимуть стабілізації ситуації в країні та забезпеченню довготривалого розвитку.

Таким чином, правові механізми можуть стати надійним інструментом у вирішенні післявоєнних проблем України, забезпечуючи як соціально-економічну стабільність, так і суспільно-політичний мир та злагоду.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України. Закон України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Про основи національної безпеки України. Закон України від 19 червня 2003 року № 964-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/964-15>.
3. Про правовий режим воєнного стану. Закон України від 12 травня 2015 року № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19>.
4. Бебик В. Міжнародно-правові аспекти післявоєнного відновлення України. URL: <https://www.ukrjournal.kiev.ua/articles/2023/08/29/mizhnarodno-pravovi-aspekty-pislyavoennoho-vidnovlennya-ukrayiny>.
5. Сімакова О. Соціально-економічний розвиток України після війни: проблеми та перспективи. URL: <https://econ.org.ua/articles/2024/02/12/sotsialno-ekonomichnyu-rozvytok-ukrayiny-pislya-vijny>.
6. Дорошенко О. Правові механізми соціального захисту населення у післявоєнній Україні. URL: <https://law.kiev.ua/publikatsiyi/pravo/pravo-sotsialnoho-zakhystu-naselennya-u-pislyavoienni-ukrayini>.